

הנשרפין פרק תשיעי סנהדרין

ע"א

עין משפט נר מצוה

לו א מיי פ"ד מהל' רומ' הלכה ב סמנ לאון קפ"א:
לו ב ב מיי שם הלכה א ועיני ככ"מ:

תורה אור השלם

1. וכי יקרה איש שנא לרעהו וארבו לו וקם עליו והקדוה נפש ומת ונס אל אחות הערים האל. דברים י"א
2. וכי יצאו אנשים וקפאו אישה הקרה וקצאו יקדיה ולא יקרה אסון עגוש ועגש באשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים: שמות כא כב
3. ואם אסון יקרה ונתתה נפש תחת נפש: שמות כא כב

א"נ פלגא ופלגא בו'. תימה אליבא דמאן קא מסיק הכי אי אליבא דמאן דלמך (מכות דף טו): התרלת ספק לאו שמה התראה בלאו טעמא דספק נפשות להקל פטריין ליה מטעמא דלאו שמה התראה אפילו סבירא לן דספיקא להחמיר ואי אליבא דמ"ד התרלת ספק שמה התראה הכי פטריין ליה הכא אל נמנא ששרלא הרג הא ממייבין ליה דבהה את זה וחזר והכה את זה ואף על גב דספק הוא וצונטר שאמרו לו אל תומיר וי"ל דשאני התם שידוע בצרור שיבא לידי ודאי איסור אס יומיר או אס יכה שניהם משום הכי שמה התראה אצל הכא צורק אכן לגו אינו יודע שיבא לידי ודאי איסור שאינו יודע את מי יכה:

ובל' קבוע במחצה ע"א מחצה דמי. מהכא נפקא לן בכל דוכתי כדאימא פ"ק דמכות (ד' טו. ושם) ותימה ר"ש דלית ליה הך דרשה מנא ליה ואין לומר משום דמסקיין ר"ש כרבי דליין נתינה נתינה ואייתר ליה וארז לו לכל קבוע דלכתי למנא דבי חוקיה אליבא דר"ש קשה מנא ליה כל קבוע ועוד כיון דפטור ר"ש אפילו בזולס ישראלים עד שיאמר לפלוני אני מתכוין לא שייך למידרשה כלל וי"ל דיש לפרש לר"ש בשמשה ישראלים וחד כותי' ואמר לאותו שטעום שם קבוע מתכוין דמפטר מטעם כל קבוע ומורכב לו וכי האי גוונא אס כולס ישראלים חייבין:

(זה הדבור שייך לקמן ע"ב)
ומפקא מדרבנן. תימה דפרק אלו נערו (מכות דף טז): דמ"ד מעיקרא דפליגי רבי יוחנן וריש לקיש בחייבי מיתות שוגגין אי פטריין מן התשלומין אי לא ופרקי' ש מי איכא למ"ד חייבין והתנא דבי חוקיה וכו' ומתוך קושא' זו מוקי פלוגתא בחייבי מלקות שוגגין ומאי קושא' הא איכא הכא תנאי דלית להו תנא דבי חוקיה וי"ל דהא דפליגי עליו לאו משום דלית להו היקישא לענין ממון אחר דבהדי מיתה כגון זרק חץ בשבת מתחלת ד' לסוף ד' וקרע שיראית דהליכתי דלמך התם באלו נערו (דף טז. אה) דפטור או לדמי ולדות דבהדי מיתה דלשה אצל לענין דמי הנהרג דוקא פליגי משום דגלי רחמנא ונתמה נפש וגו' ממון ומיהו קשה דבריש המנקין לקמן (דף טז): משמע דאיכא תנאי דלית להו היקישא כלל דקאמר הניחא למאן דלית ליה תנא דבי חוקיה אלא למאן דלית ליה היקישא למה לי וי"ל

דהיינו תנא דברייתא דרבי חגא מדרומא דפרק ד' (וה' ב"ק דף מב. ושם) דריש אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"פ שיש אסון באשה יענשו אלמא לית ליה ומי"מ בכתובות חשיב ברייתא דחוקיה עיקר טפי משום דחוקיה צריה דר' חייה ושונה ברייתות של אצוי כדלמרינן) כל ברייתא דלא מיתניא צי רבי חייא וכו' ועי"ל דבכתובות (דף טז. אה) פריך לר' יוחנן דקיס ליה דלית ליה ברייתא דחוקיה דלעיל דההוא פירקא (דף טז): תנא התם הבא על אחותו יש לה קנס ופריך ממניתיין דללו הן הלוקין הבא על אחותו וקו"ל דאצוי לוקא ומשום ומשני ר' יוחנן (ב) דבלא אתרו ביה אחותי קיפא על כל בתו אץ לה קנס מפני שמיתמו מיתת צ"ד והא דלא מוטיב מדרבי יוחנן גופיה לפי שזריך להקשות מתוך הדיוק ומקשה בפשיטות הלשון מברייתא דחוקיה ואת"ו וכיון דתנא דבי חוקיה מפקא מדרבי ומדרבנן ונתמה נפש וגו' במאי מוקי ליה לא בממון ולא במיתה דלמרייהו מיפטר מתכוין להרוג את זה והרג את זה דוחק לומר דלא מוקי קרא בכתובות להרוג את זה והרג את זה דוחק ויכתיב ואם אסון יהיה וגו' באשה ומהאי טעמא קשה לן לעיל לר"ש הא ונתמה נפש ואי ומימוקס קרא בכתובות לאותו עלמנו שהרג מאי קשיא ליה וזריך לומר דודאי הש"ס לא דחיק כולי האי אצל חוקיה על כרחיה מוקי לה הכי וה"ק אס יהיה אסון כלומר דין אסון שנתכוון לאשה עלמה ונתמה נפש תחת נפש ממש והשתא סיפיה דקרא דין אסון ורישיה אסון ממש דלא יהיה אסון לאו צדין אסון איירי דבכל ענין שיש אסון פטור לחוקיה מממון אלא לא יהיה אסון כלל קאמר:

והיה זה כדי להמית על לבו. האבן הואת אס תכה על לבו ראויה להרוג אצל על המתנים אין זה כדי להמית פטור דמתי ענין שיהא מתכוין למכת מיתה ושיכנו מכת מיתה דאס לא מתכוין למכת מיתה התרלת ספק היא דהתרו בו אל מזרוק דשמה תלך על לבו:

גב' אי נימא אסיפא. דקאמר ת"ק נתכוון להכות את הגדול והלכה לו על הקטן ומת חייב אלאמת נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב: **ר"ש פטור מיבעי ליה.** דהא בדהיא קאמר לה ת"ק ולמה ליה לר' שמעון למתדר פרושא ומאי אפילו: הא **נתכוון להרוג את זה.** והתרו בו עליו דהתמרת ודאי הוא והרג את זה חייב דאיכא התראה על פן צריית והרי מתכוין לכן צריית והרגו ור"ש אומר וכו'. והאי דשביק רבי שמעון לסיפא בדהיא ומהדר דאוקיא דרישא דלא תימא ר"ש פטור אכולהו ואפילו נתכוון על מתניו והלכה לו על לבו: **אמר לחד מינייהו.** קא מיכונא ולא איכפת להי מינייהו: **מאי לר"ש** מקרי ליה מתכוון לו ומייחזי או דילמא כיון דלוי אולא אהידך ושצקא ליה להאי הוא נמי ניחא ליה לאו מתכוון הוא: **אי נמי.** להכות את הגוף הזה אצל כסבור הוא שהוא ראובן ומנא שמעון מי אמריין כיון דלהאי גופא איתכוון מתכוון הוא לו או דילמא כיון דלהאי גזרלא לא איתיון פטור ליה ר' שמעון: **עד שיאמר לפלוני אני מתכוין.** ואותו פלוני הרג וכי אמר לחד מינייהו לא ייחד אותו וכן כסבור ראובן ומנא שמעון לא זהו פלוני שנתכוון לו: **וארז לו.** קרא יתירא הוא נכתוב כי יהיה איש שזנא לרעהו וקם עליו: **ורבנן.** דפליגי עליה דרבי שמעון מאי דרשי ביה: **אמרי דבי רבי ינאי פירט לוורק אכן לגו.** לתוך תצורה של בני אדם כותים^א וישראלים אצל נתכוין לישראל זה והרג את חצירו לא אתה קרא למעוטי: **סיפוק ליה וכו'.** ולמה לי קרא: **אי נמי פלגא ופלגא.** למה לי קרא למפטריה הא כיון דמאי למימר לכותים קא מתכווניה אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל מוהילנו העדה^ב (יומא ד' פד: ט): **לא לריבא וכו'.** ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי' קבוע ציניהם וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות גזון כמתנה על מחנה והוי ספק נפשות להקל ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמתנה על מחנה דמי והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי דהא

מהיכא תיתי לן דילמא האי דפטור ליה להאי משום דספק נפשות על מחנה ילפינן מיניה דאי לאו כמתנה על מחנה לא רובא דישיראל יניהו ורבנן אית שהיה מתכוון להרוג את חצירו: **כדכתיב ואם אסון יהיה ונתמה נפש.** ואי לא נתכוון להרוג היאך מקטיל וכי איתכוון מיהא חייב אע"ג דלא נתכוון אלא לחצירו דהא כתיב וכי ינאו אנשים וגו': **ממון.** דמי האשה יתן לירשיה: **נתינה**

פרט לוורק אכן לגו. לתוך תצורת אנשים ויש אסון כנענים וישראלים ויש למימר לנענים מתכוין (ב"ק דה): אצל שני ישראלים שמתקין ומתכוין להרוג זה (והרג זה) והתרו בו וקבל התראה ונפלה הכאה על חצירו מייב (בתובות טו). תיפיק ליה דרובא כותים ינדהו. ולא אצטריך קרא למפטריה (ב"ק טז). אי נמי פלגא ופלגא. חמשה נענים ונתמה ישראלים לא אצטריך קרא למפטריה (שם) דמאיכא תמי לדיקטליה (בתובות טז). ספק נפשות. דמי נפשות. להקל. דהא והילנו העדה כתיב (שם). דאריבא תשעה ישראל. דאי לאו קרא היה אמרנו אל פטר רובא וישראל איתיו. ואע"ג דלמא לאו להאי איתיו, מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב. קמ"ל קרא דהואיל והיה ליה כנעני קבוע ציניהן כמתנה על מחנה דמי וספק נפשות להקל ולכל מיל דקיי"ל קבוע כמתנה על מחנה דמי מהאי קרא נפקא לן (ב"ק טז). במצות שבמיתה. שמתכוין היה להרוג (בתובות גז). שהוא מתכוין להרוג את חצירו והכה על האשה, כמתנו מדבר (שם) דהאי (ד). דכתיב אם אסון יהיה. שמתה האשה, ונתמה נפש תחת נפש. ואע"פ שלא מתכוין אלא לחצירו, ואשמעינן מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (בתובות גז). ונתמה נפש תחת נפש ממון. אס אסון יהיה שמה האשה, יתן ממון דמי האשה לירשיה, שאין עליה חיוב מיתה. שלא מתכוין לה אלא לחצירו מתכוין, דכתיב וכי ינאו אנשים (יתדיו) קפבר רבי מתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מיתה ומתלה ממון (תריגה יא). באמרה נתינה למשה. ונתמה נפש תחת נפש (שם).

(א) ב"ק מד: ט) שם כמתנו טו, א) שם יומא פד: ב"ק מד: מתנו כמתנו (ט) ב"ק: ג) גוס, גו, א) [שבת קטב. וש"ט] (ו) [מוכר בכתובות ג]. ל) לעיל עד. כמתנו ג. ח) [פ"י במתלוקת ולישא דכי ינאו נקוט. תי"ט]. ט) מגויה יא. [לקמן פו: כמתנו ג]. י) ב"ק: א) גוס, ב) ב"ק: א) גוס, ג) שם ותי טוס' צ"ב: ד"ה [וספק]. ו) ב"ק: א) גוי, ח) [ועי' טוס' ב"ק מד: ט] [וילא ד"ה כל וטוס' כמתנו טו. ד"ה פרט ותפוסת דהי ית. ד"ה ספק]. ט) [שם לה. וטוס', ו) [ובולין ק"ל]. ז) [שם לב:].

מוסף רש"י

פרט לוורק אכן לגו. לתוך תצורת אנשים ויש אסון כנענים וישראלים ויש למימר לנענים מתכוין (ב"ק דה): אצל שני ישראלים שמתקין ומתכוין להרוג זה (והרג זה) וקבל התראה ונפלה הכאה על חצירו מייב (בתובות טו). תיפיק ליה דרובא כותים ינדהו. ולא אצטריך קרא למפטריה (ב"ק טז). אי נמי פלגא ופלגא. חמשה נענים ונתמה ישראלים לא אצטריך קרא למפטריה (שם) דמאיכא תמי לדיקטליה (בתובות טז). ספק נפשות. דמי נפשות. להקל. דהא והילנו העדה כתיב (שם). דאריבא תשעה ישראל. דאי לאו קרא היה אמרנו אל פטר רובא וישראל איתיו. ואע"ג דלמא לאו להאי איתיו, מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב. קמ"ל קרא דהואיל והיה ליה כנעני קבוע ציניהן כמתנה על מחנה דמי וספק נפשות להקל ולכל מיל דקיי"ל קבוע כמתנה על מחנה דמי מהאי קרא נפקא לן (ב"ק טז). במצות שבמיתה. שמתכוין היה להרוג (בתובות גז). שהוא מתכוין להרוג את חצירו והכה על האשה, כמתנו מדבר (שם) דהאי (ד). דכתיב אם אסון יהיה. שמתה האשה, ונתמה נפש תחת נפש. ואע"פ שלא מתכוין אלא לחצירו, ואשמעינן מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (בתובות גז). ונתמה נפש תחת נפש ממון. אס אסון יהיה שמה האשה, יתן ממון דמי האשה לירשיה, שאין עליה חיוב מיתה. שלא מתכוין לה אלא לחצירו מתכוין, דכתיב וכי ינאו אנשים (יתדיו) קפבר רבי מתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מיתה ומתלה ממון (תריגה יא). באמרה נתינה למשה. ונתמה נפש תחת נפש (שם).